

3. Opgraving Groesbeek-Hüsenhoff - Een Romeinse Einzelhof te midden van grafheuvels uit de vroege IJzertijd (800 - 500 voor Chr.)

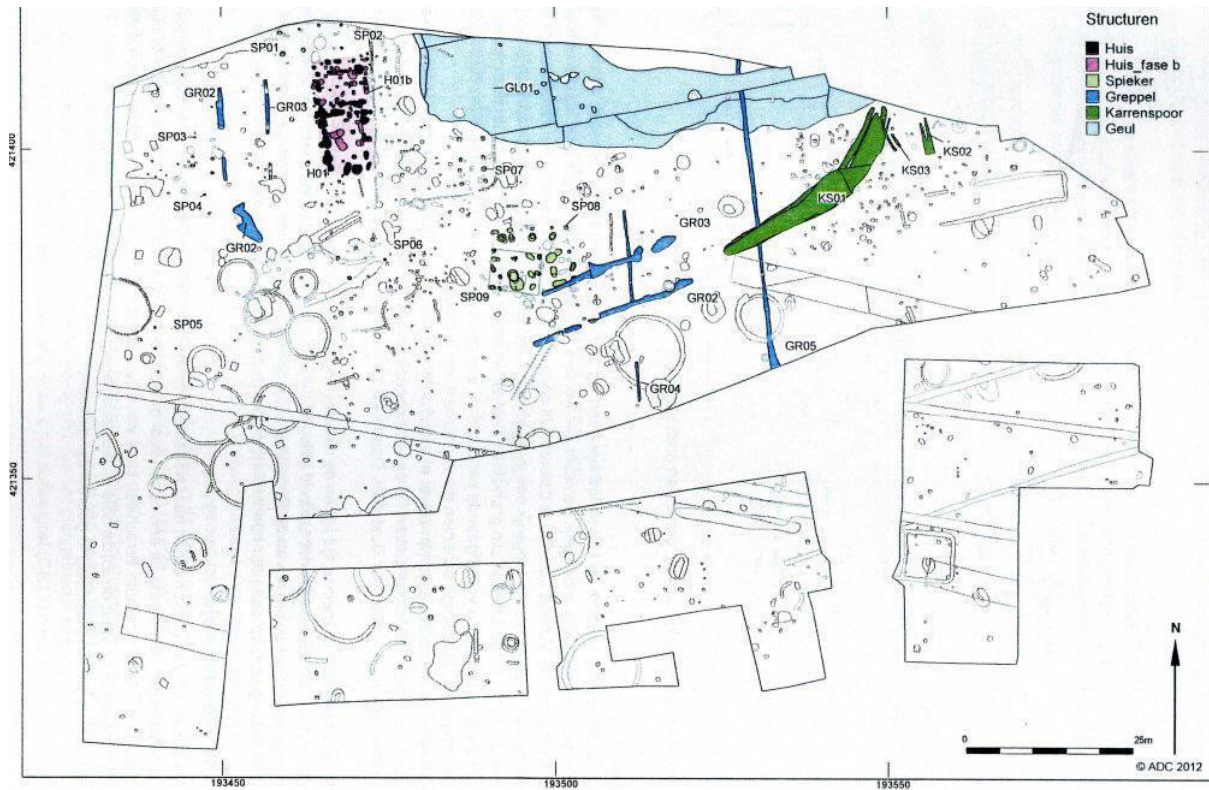
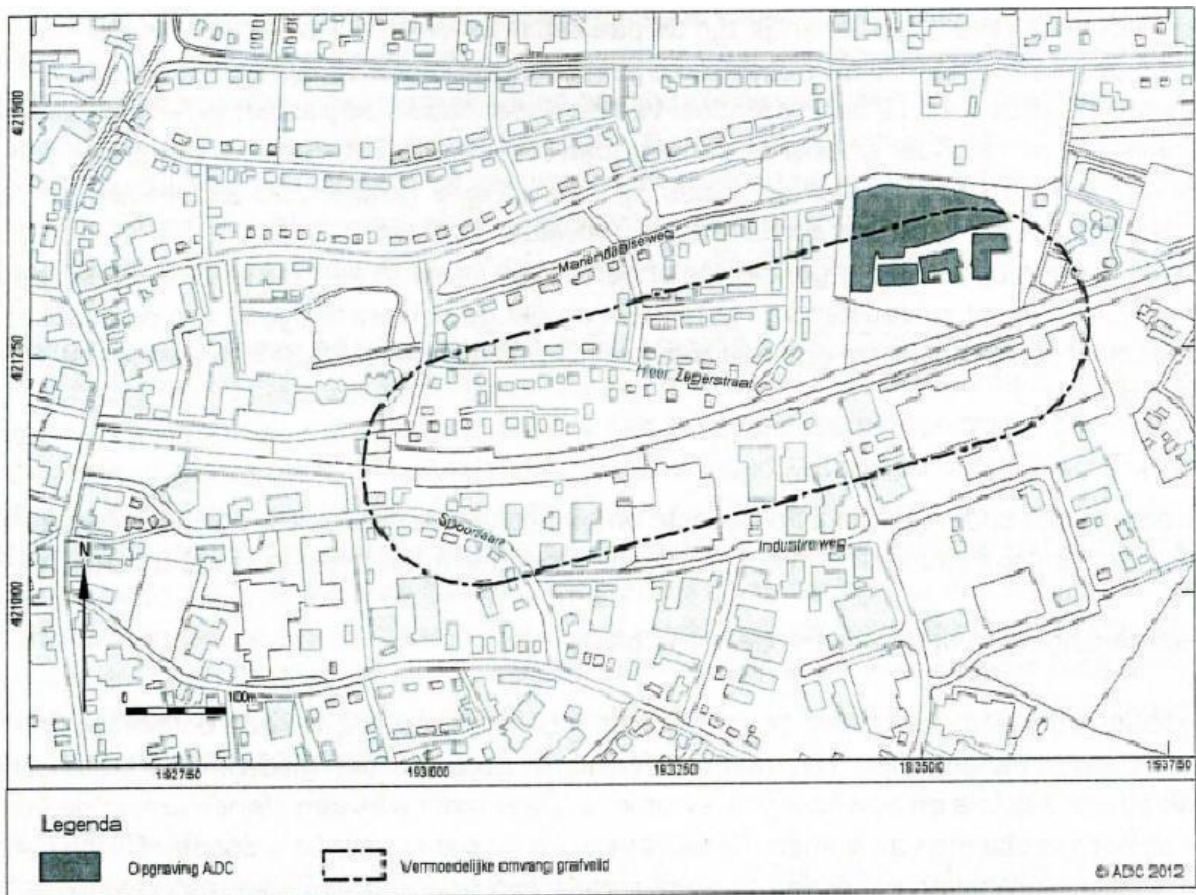

Foto 1

In 2009/2010 werd door ADC ArcheoProjecten te Amersfoort op een deel van het voormalig KI-terrein - tussen de Hoflaan, AdelbrechtWindekind/Carolusschool, de Heikant en de spoorlijn - uitgebreid archeologisch onderzoek gedaan. Midden door dit gebied stroomde de Groesbeek. In onze Nieuwsbrief van november 2010 maakten we hier al melding van. Nu in het afgelopen voorjaar van ADC het definitieve opgravingverslag werd ontvangen, kan ik nu pas op de resultaten van die opgraving ingaan. Zonder overdrijving kan in ieder geval worden gesteld, dat deze opgraving voor de historie van Groesbeek van zeer groot belang is. Er is een belangrijk stuk van de bewoningsgeschiedenis van Groesbeek gedocumenteerd. Complimenten overigens voor de uitgebreide en zeer doorwrochte verslaglegging door ADC van de hieraan de orde zijnde opgraving!

Voor belangstellende leden van onze kring: het verslag is (met de eerdere opgravingverslagen andere locaties) in te zien in ons Heemkundearchief in het gemeentehuis. Graag alsdan vooraf contact met ondergetekende.

Vanwege die hierboven genoemde importantie ga ik hieronder - uitgebreider dan gebruikelijk – op de opgravingresultaten in.

Afb. 4.10. Vermoedelijke omvang van het totale grafveld.

Foto 2

Bewoningssporen uit het Laat- en Midden-Neolithicum (4200 tot 2000 voor Chr.):

(Vlaardingen-groep)- uit deze periode is een huisplattegrond (rechthoekig/tweeschepig) aangetroffen. Op grond van gevonden aardewerk en vuurstenen werktuigen kan deze bewoning gedateerd worden in de periode tussen 3100 en 2900 v. Chr. Ook op Klein Amerika zijn eerder vondsten uit die periode gedaan. Het aantreffen van structuren uit die tijd is evenwel redelijk zeldzaam. (Klokbekerstructuur) – uit die periode zijn enkele scherven geborgen. Datering tussen 2400 en 1900 v. Chr.

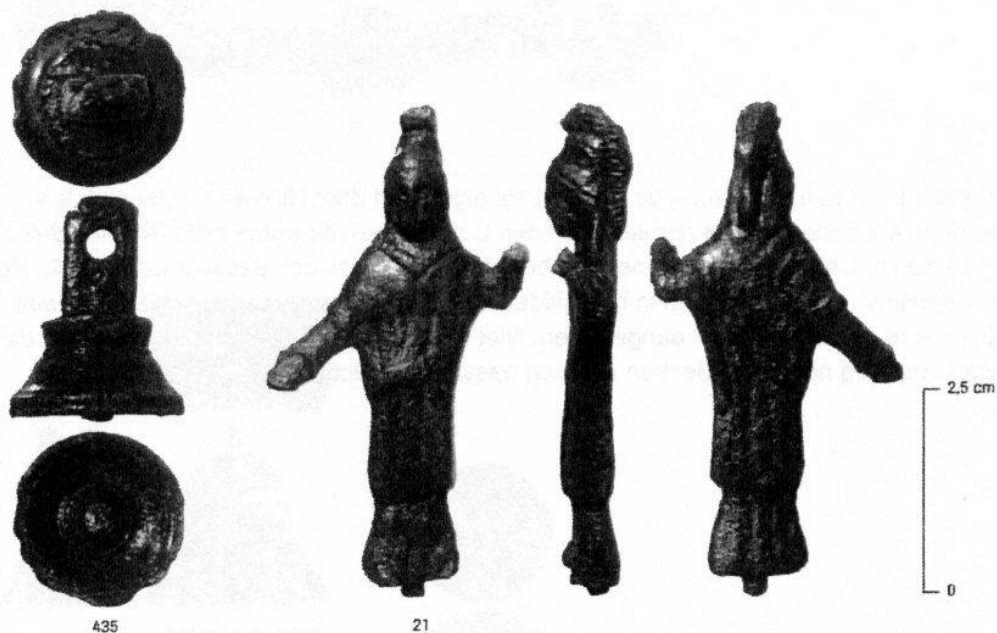
Grafveld uit de IJzertijd: (zie foto 1, die de waarschijnlijke omvang van het grafveld aangeeft)

Al tijdens een vooronderzoek in 2009 zijn op dit terrein resten van crematiegraven uit de IJzertijd aangetroffen. Tijdens de opgraving zelf is een deel van het uitgestrekte grafveld opgegraven. De opgegraven structuren bestaan uit 22 crematiegraven en 31 randstructuren. Bij tien randstructuren is een bijbehorend graf aangetroffen. Door de loop van de tijd is doorgaans alleen de onderkant van de randstructuren bewaard gebleven, tevens werd een deel van het grafveld in de Romeinse tijd verstoord, getuige Romeinse scherven in sommige graven.

(zie voor alle structuren in het opgravingsgebied foto 2).

De graven dateren hoofdzakelijk uit de Vroege IJzertijd (800 – 500 v. Chr.) met een doorloop naar de Midden-IJzertijd (500 – 250 v. Chr.). Qua vormgeving hebben we het over kringgreppels al dan niet met paalzetting. Ook een langgraf kwam voor. Na de Midden-IJzertijd raken de urnenvelden in onbruik. Pas aan het einde van de Late IJzertijd (250 – 12 v. Chr.) komen deze weer op.

Uit de Late IJzertijd dateert 1 grafstructuur en er zijn 2 uit de Romeinse tijd aangetroffen. Bijgiften in het grafveld bestonden onder meer uit aardewerk, b.v. een Harpstedt-pot en een driedelige pot, metalen voorwerpen zoals een speervoetbeschermer en een speerpunt. Bijzonder is verder de vondst van 2 zogenaamde speerpuntgraven., die zich kenmerken door die specifieke grafgiften.

Afb. 7.2.3. Vondsten rondom SP07. Slotpen (links) en Minerva beeldje (rechts).

Foto 3

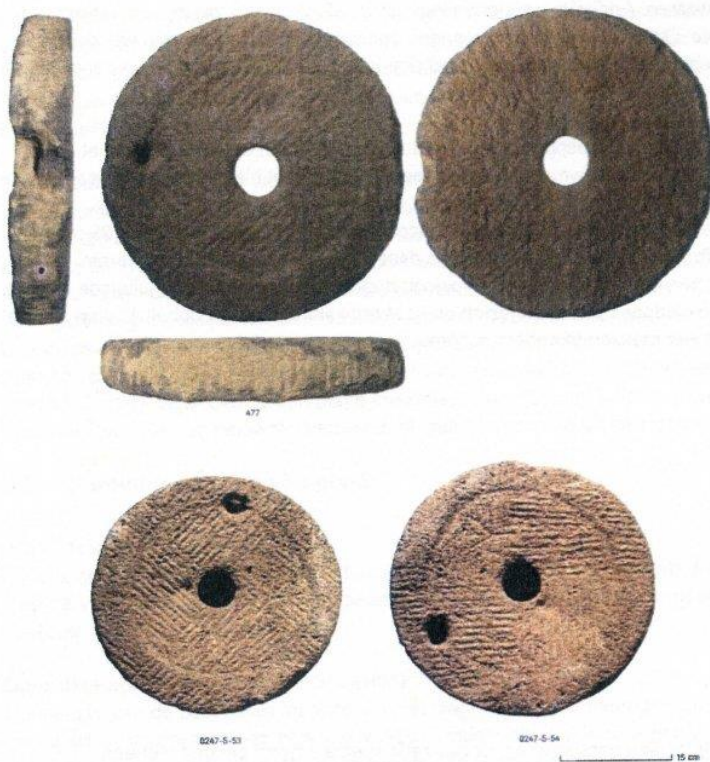
Van groot belang is, dat in de directe omgeving van de opgravingslocatie meerdere vondstmeldingen bekend zijn. Sinds 1862 zijn in deze omgeving en meer recentelijk aan de Spoorlaan grafvondsten aangetroffen, zodat mag worden aangenomen dat het hier aan de orde zijnde grafveld veel groter is geweest (zie weer foto 1). Het grafveld werd in 1865 doorbroken door de spoorlijn Nijmegen-Kleve. Ook aan de Spoorlaan werden graven uit de IJzertijd en Romeinse Tijd getraceerd. Opmerkelijk is de vondst van een stenen Etrurische vaas, die mogelijk afkomstig is van een stenen grafmonument dat aan het Vilje heeft gestaan.

Al met al lijkt het grafveld vanaf de Vroege IJzertijd tot in de Laat Romeinse tijd 270 – 450 n. Chr. in gebruik te zijn geweest. In de gemeente Groesbeek is buiten dit grafveld maar één ander urnenveld aangetroffen en wel dat uit de Late Bronstijd en IJzertijd in Berg en Dal. Bijna een kwart van alle vindplaatsen met ijzertijd nederzettingen die in deze gemeente bekend zijn betreffen alleen nederzettingen, zodat het aannemelijk is, dat zeker een deel van die nederzettingen hun doden in beide urnenvelden heeft begraven.

Einzelhof uit de Romeinse tijd:

Laat in de tweede eeuw na Chr. is een kleine agrarische nederzetting gesticht op de Hüsenhoff. Bewoners van deze nederzetting bouwden in eerste instantie naast hun huis een aantal (10)spiekers (voorraadschuren), verspreid over het terrein. De functie van de nederzetting was puur agrarisch. De nederzetting schijnt tot het midden van de derde eeuw in gebruik te zijn geweest. Mogelijk hebben de invallen van de Franken in 270 een eind aan deze Romeinse bewoning gemaakt. In de omgeving van Groesbeek zijn geen andere rurale nederzettingen uit die periode bekend. Ter plaatse is onder meer een bronzen Minervabeeldje (zie foto 3) aangetroffen. Bijzonder is dat in het gebied een complete maalsteen en 6 grote fragmenten van maalstenen zijn geborgen. Deze worden gedateerd in de Midden-Romeinse tijd (150-300 n. Chr.).

(foto 4 laat bovenin de in Groesbeek aangetroffen loper van de zgn. planparallele handloper zien met daaronder exemplaren uit de collectie van het Liemers Museum).

Afb. 9.3. Complete loper van planparallele handmolen aangetroffen te Groesbeek (boven) en de exemplaren uit de collectie van het Liemers Museum (onder).³³²

Foto 4

Meilers uit de Middeleeuwen:

In het opgravingsgebied werden in totaal 16 meilerkuilen aangetroffen. Meilers zijn kuilen waarin hout verbrand wordt en na de onvolledige verbranding houtskool overblijft. Geconstateerd is, dat het plangebied na de Romeinse tijd weer bebost is geraakt, waarna in de twaalfde of eerste helft van de dertiende eeuw door het gebied een greppel wordt gegraven.

Hetgeen weer duidt op hernieuwde (agrarische) activiteiten in dit gebied. Overigens zijn ook nabij de Spoorlaan eveneens meilerkuilen uit de zelfde periode aangetroffen.

ADC legt tot slot in het opgravingsverslag via de meilers een link naar de middeleeuwse woontorens die ongeveer 600 meter westwaarts van de Hüsenhoff waren gesitueerd en gesuggered wordt dat die houtskoolproductie wel eens te maken zou kunnen hebben met metaalbewerking bij die woontorens.

Vier Speerpunten gevonden

Naast de nederzetting uit het midden van de Romeinse tijd (170-270 n.Chr.) is een grafveld uit de Vroege IJzertijd (800-500 v.Chr.) aangetroffen. In de Vroege IJzertijd was het gebruikelijk om de overledene te cremen en daarna (in een urn) onder een kleine grafheuvel te begraven. een tweetal van de 22 graven zijn naast verbrand bot roestblokken gevonden. Hoewel in deze graven in verbrandt aardewerk aangetroffen is, gaat het om twee schalen en een pot, maar deze zijn niet als urn gebruikt. Het onderzoek wees uit dat de botresten waarschijnlijk van twee mannen van in de twintig afkomstig zijn. De rotsblokken zijn verder onderzocht en na röntgenonderzoek is gebleken, dat onder dat roest vier complete speerpunten verborgen zaten.

Speerpunten en andere wapens worden zelden in graven uit die periode aangetroffen. In Nederland zijn deze alleen bekend uit Nijmegen, Overasselt, Haps, Sommeren en Darp. Vermoed wordt dat deze graven van de lokale elite afkomstig zijn. Omdat dit soort vondsten zeldzaam zijn, zijn de vier speerpunten in de afgelopen 1,5 jaar gerestaureerd . Het resultaat blijkt uit (onderstaande) bijgevoegde foto!

Groesbeek, 5 november 2012

Bram den Boer, secretaris

Bron: ADC-rapport 2687 van maart 2012